

Klaar voor de strijd?

AIOS EVALUEREN HET VERNIEUWD AANDACHTSGEBIED-ONDERWIJS BIJ GGZ CENTRAAL

In de opleiding tot psychiater is veel aandacht voor het bekwamen in diagnostiek, psycho- en farmacotherapie. Ook gesprekstechnieken en wetenschappelijk onderzoek komen regelmatig aan bod. Andere competentiegebieden, zoals maatschappelijk handelen, professionaliteit, communicatie en samenwerking, willen nog wel eens wat ondergesneeuwd raken. En dat terwijl we in een tijd leven waarin de psychiater naar buiten moet treden, voor zijn rechten en die van de patiënt moet opkomen, zijn imago en bestaansrecht moet verdedigen en daarnaast steeds meer – ook niet-medische – rollen krijgt toebedeeld.

Om hier tijdens de opleiding vast een goede basis voor te leggen, hebben de opleiders van GGz Centraal met ingang van 2016 drie nieuwe cursussen geïntroduceerd voor de aios in het aandachtsgebied. Het gaat om de cursussen *Argumentatie en retorica*, *Columns schrijven* en *Begeleid coachen*. Voor dit artikel vroegen we een aios-panel wat deze blokken al dan niet toevoegen aan de opleiding tot psychiater, zodat u zich er een beeld van kunt vormen en hopelijk inspiratie kunt opdoen voor uw eigen A-opleiding.

Argumentatie en retorica

Het doel van dit onderwijsblok is om de aios weerbaar en mondig te maken in het maatschappelijk debat. In de eerste zes bijeen-

komsten gaat het over argumentatie, waarbij een interactief college wordt gegeven door een universitair docent taalwetenschappen. Die maakt de theorie achter argumentatieschema's en bijvoorbeeld drogredenen inzichtelijk, onder andere aan de hand van oefeningen met krantenartikelen. Dit semester wordt afgesloten met een debat over een psychiatrisch-maatschappelijk onderwerp. In de tweede reeks van zes bijeenkomsten wordt aandacht besteed aan retorica, waarbij stukken van bekende publieke personen worden geanalyseerd op hoe ze overkomen, waar dat aan ligt, en hoe het beter zou kunnen. Deze inzichten helpen om als psychiater ons vak beter te kunnen representeren in de maatschappij. Dit onderwijs is door de aios enthousiast ontvangen. Ze merken op dat dit vooral een hele nieuwe manier is van kijken naar communicatie. De taalwetenschappen en argumentatiekunde worden normaal niet (bewust) toegepast in ons vak; het is een hele nieuwe invalshoek. Het argumenteren lijkt de aios vooral van pas te komen in juridische geschillen, bijvoorbeeld bij een klachtzitting of bij de huidige strijd rondom de pensioenaftopping. Hierbij is het handig om de andere partij – of de rechter – met een strakke redenering te overtuigen en scherp te kunnen wijzen op drogredenen. Als er maatschappelijk iets geactiveerd of rechtgezet moet worden, als het brede publiek overtuigd moet worden, speelt

Het aios-panel:

Badyr Marsaoui is vijfdejaars aios, aandachtsgebied volwassenen, heeft alle cursussen gevolgd.

Loeki Pelzers is vierdejaars aios, aandachtsgebied ouderen, heeft alle cursussen gevolgd.

Elisa Combé is derdejaars aios, aandachtsgebied volwassenen, volgde de cursussen Begeleide coaching en Retorica.

Chris de Bruijn is vierdejaars aios, aandachtsgebied volwassenen, volgde de cursussen Begeleide coaching en Retorica.

Rolieke van Harn is vierdejaars aios, aandachtsgebied volwassenen, volgde de cursussen Retorica en Columns schrijven.

retoriek een nog veel grotere rol. Vanuit onze wetenschappelijke insteek zijn wij geneigd zaken met logica aan de man te brengen (logos), terwijl dat vaak niet genoeg is om iemand te overtuigen. Je moet betrouwbaar overkomen (ethos) en oog hebben voor de emoties die een rol spelen (pathos), en die vervolgens aanspreken. Als neveneffect noemen de aios dat ze ook meer zijn gaan nadenken over communicatie met patiënten, collega's en instanties. Ook daar kom je er vaak niet met alleen een opsomming van de feiten, en zal je de ethos en de pathos continu moeten betrekken.

Columns schrijven

Dit onderwijsblok beslaat twee ochtenden, waarin psychiater Piet Verhagen, hoofdredacteur van *De Psychiater*, interactief lesgeeft over psychiatrie in de media en uitlegt hoe je het beste je boodschap overbrengt in een tekst. Na het analyseren van artikelen van bekende columnisten, zoals van psychiater Menno Oosterhoff, gaat elke aios zelf aan de slag. De columns worden bij de tweede sessie plenair geanalyseerd. De beste bijdragen worden voorgelegd aan de redactieraad van *De Psychiater*, wat zorgt voor een competitie-element. Twee columns zijn intussen gepubliceerd.

Aios vinden deze korte cursus interessant en uitdagend; goed om samen eens te bespreken hoe de bekende psychiaters van Nederland ons vak neerzetten. Zouden wij dat anders doen? In het blok werd eerst ingegaan op hoe je vooral niet moet communiceren met de media en hoe het risico op de loer ligt dat we zelf bijdragen aan stereotypering en stigmatisering. Vervolgens werd besproken hoe je een column (of ander artikel) opbouwt. De meeste aios geven aan

dat ze er zonder deze cursus nooit aan begonnen waren een column te schrijven. Maar al snel bleek dat de meesten wel een mening, praktijkdilemma of ander stokpaardje hadden waar ze vol vuur over konden schrijven. Al met al een echt activerende cursus, waarbij de aios gemotiveerd worden zelf te schrijven en dan wel op een doordachte manier, zodat de boodschap overkomt.

Begeleid coachen

Dit onderwijsblok vindt plaats in de laatste fase van de opleiding en is gericht op de overgang van aios naar psychiater. In kleine groepjes komen de aios gedurende een half jaar acht keer bij elkaar. Onder begeleiding van een coach, zelf ook psychiater, wordt gekeken naar wat je competenties en valkuilen als persoon en als psychiater zijn en hoe je daarmee om kunt gaan. Deze coaching wordt algemeen ervaren als een zeer bijdragende en zinvolle cursus. Waar leertherapie eerder een psychoanalyse is, is dit als het ware CGT voor psychiaters in wording. Heel praktisch wordt gekeken naar hoe je in elkaar zit als psychiater, hoe je overkomt op mensen, wat voor (eerste) indruk je achterlaat. Ook krijg je zicht op je 'allergieën' op de werkvloer en bij andere mensen. Je bespreekt wat je belangrijk vindt in je werk, wat je stiekem vermijdt en hoe je bijvoorbeeld je werk-privébalans goed houdt. Aan de hand van de minder handige

eigenschappen die op tafel komen, ga je een concreet plan maken voor de komende week, gericht op kleine dagelijkse dingen. Aios geven aan dat ze door deze coaching ook meer zicht krijgen op waar ze binnenkort willen gaan solliciteren: welke tak van sport past bij mij en waar wil ik naartoe? Wil ik snel managementtaken op mij gaan nemen, ga ik meer onderzoek doen, veel onderwijs geven, of werk ik liever gewoon drie dagen per week van negen tot vijf met patiënten? Het gesprek met een net afgestudeerde psychiater, die eenmaal bij de groep aanwezig was, werd als prettig ervaren: zo hoor je waar je als jonge klare tegenaan kunt lopen en hoe je daar doorheen komt.

Wat is er nog onderbelicht?

Vanuit de aios kwamen verschillende ideeën voor verdere ontwikkelingen van het onderwijs. Er zou nog meer aandacht mogen komen voor de samenwerking met andere disciplines; de politie zou bijvoorbeeld een keer kunnen worden uitgenodigd. Hoe maak je goede convenanten met ketenpartners? Wat komt erbij kijken als je zzp'er wordt? Hoe werkt nu precies de financiering van de zorg? Wat zijn de taken van de psychiater rondom DBC's? Maar ook: wat is een gezonde taakverdeling in een team? Wat kun je wel en niet delegeren? Kortom, enkele zaken binnen met name het competentiegebied maatschappelijk handelen en samenwerking lijken nog onderbelicht. Hopelijk inspireren deze inzichten om de aios landelijk (nog) beter voor te bereiden op de toekomst. ←